

Briuselis, 07.XII.2005

K(2005)4679 galutinis

**Tema: Valstybės pagalba N 337/2005 – Lietuva
Ignalinos atominė elektrinė – atleidimas nuo mokesčių mokėjimo**

Gerb. p. Ministre,

1. PROCEDŪRA

2005 m. birželio 27 d. raštu, Komisijoje užregistruotu 2005 m. birželio 30 d., Lietuvos valdžios institucijos pranešė Komisijai apie pirmiau įvardytą pagalbos priemonę pagal EB sutarties 88 straipsnio 3 dalį. 2005 m. rugpjūčio 24 d. raštu Komisija uždavė papildomų klausimų, į kuriuos Lietuvos valdžios institucijos atsakė 2005 m. rugsėjo 26 d. raštu, Komisijoje užregistruotu 2005 m. rugsėjo 28 d.

2. PRIEMONĖS APIBŪDINIMAS

2.1. Pagrindiniai faktai

Stojimo į ES derybų metu Lietuva įsipareigojo uždaryti Ignalinos atominės elektrinės (IAE) 1-ąjį bloką iki 2005 m., o 2-ąjį bloką iki 2009 m. gruodžio 31 d. Šis įsipareigojimas įtrauktas į 2003 m. balandžio 16 d. pasirašyto Akto dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo sąlygų (Stojimo sutartis¹) protokolą Nr. 4 dėl Ignalinos atominės elektrinės Lietuvoje.

Kadangi eksploataavimo nutraukimo procesas susijęs su išskirtine šaliai tenkančia finansine našta, Bendrija nusprendė finansiškai paremti šį procesą ir paskelbti, kad tam tikros pagalbinės valstybės pagalbos priemonės atitinka vidaus rinkos reikalavimus. Pirmiau paminėtos priemonės – tai priemonės, apie kurias Lietuvos valdžios institucijos pirmą kartą pranešė pagal Stojimo sutarties specialiąsias nuostatas.

¹ 2003 m. rugsėjo 23 d. Oficialusis leidinys L 236.

Jo Ekselencija Užsienio Reikalų Ministras ANTANAS VALIONIS
Užsienio Reikalų Ministerija
J. Tumo-Vaizganto g. 2
LT-01511 Vilnius

Lietuva ketina atleisti IAE nuo pelno mokesčio ir nuo mokesčių už naudojimąsi valstybės turtu ir (arba) nekilnojamojo turto mokesčio. Standartinis šalies pelno mokesčio tarifas yra 15 %, o IAE mokamas mokestis už naudojimąsi valstybės turtu sudaro 0,5 % jos nuosavo kapitalo. Nekilnojamojo turto mokesčio tarifas sudaro 1 % turto mokestinės vertės.

2.2. Gavėjas

IAE yra valstybinė įmonė. Ją sudaro iš Sovietų Sąjungos paveldėti du reaktorių blokai, kurių vienas buvo pradėtas eksploatuoti 1983 m., o kitas – 1987 m.

1-asis IAE blokas buvo uždarytas jau 2004 m. gruodžio 31 d. 2-asis blokas bus uždarytas 2009 m. Dėl šio grafiko buvo susitarta stojimo į ES derybose.

Uždarius 1-ąjį bloką, IAE elektrinė galia yra 1300 MW, t. y. 49,7 % Lietuvoje instaliuoto galingumo. Prieš prasidedant eksploatavimo nutraukimo procesui, elektrinėje būdavo pagaminama iki 86 % Lietuvos elektros energijos.

2004 m. už parduotą energiją ir paslaugas IAE gavo 729,356 mln. LTL pajamų, jos grynasis pelnas sudarė 16,606 mln. LTL, ir ji sumokėjo 5,969 mln. LTL pelno mokesčio bei 10,8 mln. LTL palūkanų už naudojimąsi valstybės kapitalu. 2004 m. IAE dirbo 3,525 žmonės.

Kadangi elektrinės 1-asis blokas buvo uždarytas 2004 m. gruodžio 31 d., prognozuojama, kad 2005 m. įmonės pardavimų ir paslaugų pajamos sudarys 538,704 mln. LTL, o grynasis pelnas – 2,255 mln. LTL. Manoma, kad darbuotojų sumažės iki 3,044.

Lietuvos valdžios institucijos ketina pertvarkyti IAE į uždarąją akcinę bendrovę. Taip ketinama pagerinti finansinę bendrovės būklę. Privatizacija nenumatoma, ir valstybė išliks IAE savininke.

Pertvarkymo projektas dar neparengtas. Jei atlikus analizę paaiškės, kad šis projektas bus finansiškai naudingas, iš karto bus atliktas pertvarkymas. Artimiausias galimas terminas – 2006 m. sausio 1 d.

Atlikus pertvarkymą ir vadovaujantis Lietuvos įstatymais, bendrovė ir toliau turės mokėti pelno mokestį. Ji daugiau nebemokėtų mokesčių už naudojimąsi valstybės turtu. Vietoj to ji mokėtų nekilnojamojo turto mokestį, kuris kiekvienais metais sudarytų 12,540 mln. LTL.

2.3. Pagalbos priemonė

Lietuvos valdžios institucijos ketina atleisti IAE nuo dviejų rūšių mokesčių. Šios lengvatos bus taikomos ketverius metus. Šiuo metu IAE moka pelno mokestį (žr. toliau pateiktos lentelės A skiltį) ir mokesčius už naudojimąsi valstybės turtu (B skiltis). Siūloma atleisti elektrinę nuo šių mokesčių.

Lentelė: Ignalinos atominės elektrinės mokami mokesčiai

	A	B	C	A+B	A+C
Metai	Pelno mokestis – prognozė	Mokestis už naudojamą valstybės turtu	Turto mokestis	Suma (mažiausia)	Suma (didžiausia)
2006	110	8,093	12,540	8,203	12,650
2007	300	8,093	12,540	8,393	12,840
2008	110	8,093	12,540	8,203	12,650
2009	300	8,093	12,540	8,393	12,840
Iš viso	820	32,372	50,160	33,192	50,980

Sumos nurodytos tūkstančiais LTL.

Kita vertus, kaip paminėta pirmiau, Lietuvos valdžios institucijos ketina pertvarkyti IAE į uždarytą akcinę bendrovę, jeigu atlikus analizę paaiškės, kad po tokio pertvarkymo finansinė bendrovės padėtis pagerės. Jeigu bus atliktas pertvarkymas, vietoj mokesčių už naudojamą valstybės turtu bendrovė turėtų mokėti nekilnojamojo turto mokestį (C skiltis). Todėl atlikus pertvarkymą, vietoj atleidimo nuo mokesčių už naudojamą valstybės turtu IAE būtų atleista nuo nekilnojamojo turto mokesčio.

Atleidimas nuo įmonių pelno mokesčio bus taikomas nuo 2006 m. sausio 1 d. Iki tol, kol IAE bus pertvarkyta į uždarytą akcinę bendrovę, ji bus papildomai atleista nuo mokesčių už naudojamą valstybės turtu (A+B skiltis). Pertvarkius IAE, ji bus atleista nuo įmonių pelno mokesčio ir papildomai nuo nekilnojamojo turto mokesčio (A+C skiltis).

Bendra įplaukų suma, prarasta dėl atleidimo nuo mokesčių, priklauso nuo to, ar pasikeis elektrinės statusas ir nuo to, kada tai įvyks. Jeigu IAE pertvarkymas į uždarytą akcinę bendrovę prasidės nuo 2006 m. sausio 1 d., atleidimo nuo mokesčių suma sudarys **51 mln. LTL** (A+C skiltis). Jeigu pertvarkymas nebus atliktas, atleidimo nuo mokesčių suma sudarys **33,2 mln. LTL** (A+B skiltis).

Kadangi 2006–2009 m. įmonės pelnas gali skirtis nuo prognozuojamo, atleidimo nuo įmonių pelno mokesčio suma taip pat gali šiek tiek skirtis.

2.4. Lietuvos valdžios institucijų įsipareigojimai

Lietuvos valdžios institucijos pareiškė, kad bet kuri lėšų suma, sutaupyta dėl IAE palankaus atleidimo nuo mokesčių, bus panaudota reaktorių eksploatavimo nutraukimo bendro finansavimo projektams.

Sutaupytas lėšas galima pervesti į eksploatavimo nutraukimo fondą, kurio naudojimas reglamentuojamas įstatymais ir poįstatyminiais teisės aktais. Fondo lėšos naudojamos tik eksploatavimo nutraukimo darbams finansuoti.

Ir IAE 1-ojo, ir 2-ojo blokų eksploatavimo nutraukimo proceso metu įmonė ir toliau veiks tiek, kiek yra reikalinga eksploatavimui nutraukti, įrenginiams prižiūrėti, išmontuoti ir t. t. Dėl 1-ojo ir 2-ojo blokų demontavimo mažės įmonės gaunamos pajamos, padidės sąnaudos, susijusios su pajamų neuždirbančio turto eksploatacija, priežiūra ir vėlesniu demontavimu. Pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymą tokios sąnaudos bus pripažįstamos neleidžiamais atskaitymais, todėl padidės įmonės mokėtinos pelno mokesčio sumos. Atsižvelgiant į tai, kad dėl elektrinės uždarymo pajamos sumažės absoliučiais skaičiais, o turto mokesčiai liks tokie patys, bendra mokesčių našta dėl eksploatavimo nutraukimo padidės.

Turint omenyje, kad pagalbos suma yra nedidelė, palyginti su bendromis eksploataavimo nutraukimo sąnaudomis, bet koks papildomas poveikis bus nedidelis, jeigu jis iš viso bus. Kita vertus, didelė mokesčių naštos dalis susidarė dėl priverstinio eksploataavimo nutraukimo ir dėl to mokesčių lengvata paprastai bus susijusi tik su pačiu procesu.

Lietuvos valdžios institucijos pranešė, kad tuo atveju, jeigu nebus suteikta mokesčių lengvata, dėl apyvartinių lėšų trūkumo IAE susidarytų prastesnės darbo sąlygos bei darbo santykiai, ir įmonė bei regionas prarastų kvalifikuotus darbuotojus. Bet kokios papildomos išlaidos turėtų būti įtrauktos į elektros energijos kainas.

3. PRIEMONĖS ĮVERTINIMAS

Bent dalis aptariamų priemonių yra susijusi su klausimais, kuriuos apima Euratomo sutartis, ir todėl jos turi būti atitinkamai įvertintos. Tačiau jos turi būti įvertintos pagal EB sutartį, kai jos nėra būtinos Euratomo sutarties tikslams įgyvendinti arba jų neapima šie tikslai, arba jos iškraipo konkurenciją vidaus rinkoje ar dėl jų gali grėsti toks konkurencijos iškreipimas.

3.1. EURATOMO sutartis

Peržiūrima priemonė paveiktų atominės energijos išipareigojimų finansavimą. Eksploataavimo nutraukimas – tai būtina teisingo ir atsakingo branduolinės pramonės funkcionavimo kaina. Vienas iš branduolinės pramonės prioritetų – poreikis pašalinti jonizuojančios spinduliuotės pavojų. Iš esmės, Komisija pažymi, kad šis branduolinės grandinės aspektas tampa vis svarbesnis ir būtinas darbuotojų ir gyventojų saugumui užtikrinti.

Šiuo konkrečiu atžvilgiu Euratomo sutartyje tinkamai atsižvelgiama į šį tikslą, kai tuo pačiu metu siekiama sukurti „reikiamas sąlygas stiprios branduolinės pramonės plėtrai, kuri užtikrins gausius energijos išteklius...“. Šie tikslai toliau pakartojami Euratomo sutarties 1 straipsnyje, kuriame nustatoma, kad „Bendrijos uždavinys – sudarant būtinas sąlygas sparčiai kurti ir plėtoti branduolinę pramonę, prisidėti prie gyvenimo lygio valstybėse narėse augimo...“. Šiandien šio tikslo svarba pabrėžta Komisijos žaliojoje knygoje „Plėtojant Europos energijos patikimumo strategiją“ (2002 m. birželio 22 d. KOM(2002) 321 galutinis). Be to, Euratomo sutarties 2 straipsnio b punkte numatyta, kad, siekdama vykdyti savo užduotį, Bendrija nustato vienodus saugos standartus darbuotojų ir plačiosios visuomenės sveikatai apsaugoti ir užtikrina jų laikymąsi. Euratomo sutarties 2 straipsnio e punkte taip pat numatyta, kad Bendrija tinkamai prižiūradama garantuoja, jog branduolinės medžiagos nebūtų naudojamos nenumatytiems tikslams. Remiantis šiuo pagrindu, Euratomo sutartimi įkuriama Euratomo bendrija, numatant reikiamas priemones ir paskirstant išipareigojimus šiems tikslams įgyvendinti. Šiuo atžvilgiu ir kaip patvirtinta Teisingumo Teismo, atominės energijos saugumas priklauso Bendrijos kompetencijai ir turi būti susijęs su apsauga nuo jonizuojančios spinduliuotės, kaip nustatyta Euratomo sutarties 3 skyriaus 30 straipsnyje apie sveikatą ir saugą. Komisija privalo užtikrinti, kad būtų taikomos šios sutarties nuostatos ir todėl gali priimti sprendimus šioje sutartyje numatytu būdu arba pateikti savo nuomonę, jei mano, kad to reikia.

Komisija pažymi, kad Lietuvos valdžios institucijų pateikti faktai rodo, jog peržiūrima priemonė bus palaikoma atominės energijos sauga ir užtikrintas patikimas atominės energijos išipareigojimų valdymas.

Sprendama, ar priemonė yra būtina arba, ar ji atitinka Euratomo sutarties tikslus, Komisija pažymi, kad valstybės pagalbos priemonė yra skirta pašalinti pavojų, susijusį su dabartine Ignalinos atominės elektrinės padėtimi ir jos galimu poveikiu nurodytiems sutarties tikslams. Lietuvos valdžios institucijos nutarė įsiterpti į Ignalinos elektrinei skirtos paramos teikimo procesą, be kitų dalykų siekdamas užtikrinti testines sąlygas saugiam šios elektrinės eksploatavimo nutraukimui. Valdžios institucijos įsikišo dėl to, kad nekiltų pavojus, kad gali nepavykti užtikrinti reikiamo finansavimo Ignalinos elektrinės uždarymui. Tokiu atveju elektrinės veikla būtų pratęsta, ir būtų sprendžiami apsaugos ir (arba) energijos tiekimo saugos klausimai. Todėl Komisija supranta, kad Lietuvos valdžios institucijos stengėsi pašalinti šį pavojų teisingai ir atsakingai, laikydamosi Euratomo sutarties tikslų.

Pirmiau apibūdinta priemone dar labiau sustiprinamas Euratomo sutarties tikslų vykdymas, užtikrinant, kad valstybės įsikišimas nebus panaudotas kitiems tikslams, nesusijusiems su atominės energijos išipareigojimų apmokėjimu.

Komisija daro išvadą, kad Lietuvos valdžios institucijų numatyta priemonė yra tinkama tikslams, nustatytiems ir patvirtintiems Euratomo sutartimi, siekti.

3.2. Pagalba, kaip apibrėžta EB sutarties 87 straipsnio 1 dalyje

EB sutarties 87 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad, išskyrus tuos atvejus, kai nustatyta kitaip, valstybės narės arba iš jos valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba, kuri, palaikydama tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti, yra nesuderinama su bendrąja rinka, kai ji daro poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai.

Lietuvos valdžios institucijos nori atleisti Ignalinos atominę elektrinę nuo tam tikrų mokesčių. Atleisdama bendrovę nuo mokesčių valstybė netenka įplaukų ir todėl teikiama parama susijusi su valstybės ištekliais. IAE yra viena iš elektros energijos gamintojų, kurios rinkos dalis Lietuvos elektros energijos sektoriuje sudaro apie 50 %, todėl mokesčių lengvatos suteikia šiai įmonei privalumą.

Lietuva ir kitos valstybės narės prekiauja elektros energija ir todėl galima elektros energijos tiekėjų konkurencija, nes elektros energijos rinka yra iš dalies liberalizuota Bendrijoje nuo tada, kai įsigaliojo Direktyva 96/92/EB². Todėl šia priemone galima pagerinti pagalbos gavėjo padėtį, palyginti su jo konkurentais ES, dėl ko gali būti pakenkta valstybių narių tarpusavio prekybai.

Atsižvelgdama į pirmiau paminėtą informaciją, Komisija laikosi nuomonės, kad šiam atvejui, kai Lietuvos valdžios institucijos atleido Ignalinos atominę elektrinę nuo mokesčių, taikoma EB sutarties 87 straipsnio 1 dalis. Bet kuri tokios rūšies parama laikoma valstybės pagalba.

3.3. Priemonės teisėtumas

Apie šią schemą pranešta pagal EB sutarties 88 straipsnio 3 dalį.

² 1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių. OL L 27, 1997 1 30, p. 20, pakeista 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių. OL L 176, 2003 7 15, p. 37.

3.4. Suderinamumas su vidaus rinka

Pagal Stojimo sutartį Lietuva įsipareigojo uždaryti IAE 1-ąjį ir 2-ąjį blokus ir po to nutraukti jų eksploataciją. Kadangi eksploatacijos nutraukimo procesas susijęs su išskirtine Lietuvai tenkančia finansine našta, Bendrija nusprendė finansiškai paremti šį procesą ir paskelbti, kad tam tikros pagalbinės priemonės, kurios bus remiamos valstybės pagalba, atitinka vidaus rinkos reikalavimus. Apie šias priemones turi būti pranešta Komisijai ir jas reikia įvertinti kiekvienu konkrečiu atveju. Atitinkamos valstybės pagalbos taisyklės įtrauktos į Stojimo sutarties protokolą Nr. 4 dėl Ignalinos atominės elektrinės Lietuvoje.

Atsižvelgiant į pirmiau paminėtą informaciją, pagalba turėtų būti tiesiogiai įvertinama pagal Stojimo sutartį, visų pirma atsižvelgiant į šios sutarties protokolą Nr. 4. Ignalinos atominės elektrinės eksploataavimo nutraukimo atveju šio protokolo 2 straipsnio 8 ir 9 dalyse numatytos išimties dėl valstybės pagalbos bendro nesuderinamumo, kuris nustatytas EB sutarties 87 straipsnio 1 dalyje. „

Protokolo 2 straipsnio 9 dalies nuostatos netaikomos esamu atveju, nes pagalbos priemonė neskirta IAE uždarymo ir eksploataavimo nutraukimo padariniams pašalinti, bet ja siekiama palengvinti šiuos procesus. Taigi taikomos tik protokolo 2 straipsnio 8 dalies lengvatos. Šiame straipsnyje nurodyta, kad valstybės pagalba, skiriama iš nacionalinių, Bendrijos ir tarptautinių lėšų Ignalinos atominės elektrinės eksploataavimui nutraukti, yra suderinama su vidaus rinka, kaip apibrėžta EB sutartyje.

3.4.1. Priemonės sąlygos

Kad Komisija patvirtintų priemones, jos turi būti skirtos tiktai Ignalinos atominės elektrinės eksploataavimui nutraukti.

IAE turės naudoti iš to, kad valstybė ją atleis nuo mokesčių. Lietuvos valdžios institucijos pareiškė, kad bet kuri lėšų suma, sutaupyta dėl šio atleidimo nuo mokesčių, bus panaudota tiktai reaktorių eksploataavimo nutraukimo projektams bendrai finansuoti.

Kaip paminėta pirmiau, Lietuvos valdžios institucijos svarsto galimybę pertvarkyti valstybinę įmonę IAE į uždarąją akcinę bendrovę. Vis dėlto, net jei tai ir bus padaryta, visos bendrovės akcijos priklausytų valstybei.

Pagal Lietuvos Respublikos Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymą³ visos pertvarkytosios įmonės teisės ir pareigos pereina po pertvarkymo veikiančiam juridiniam asmeniui. Todėl kai tik bendrovė bus pertvarkyta į uždarąją akcinę bendrovę, ji užsiims tokia pačia veikla, kaip ir dabartinė valstybinė įmonė.

4. IŠVADA

Atsižvelgdama į pirmiau nurodytą informaciją ir įsipareigojimus, Komisija mano, kad galima laikyti, jog priemonė, kaip apibūdinta pirmiau nurodytame 2 skirsnyje, kurią Lietuva taikys Ignalinos atominei elektrinei, atitinka Stojimo sutarties protokolo Nr. 4 nuostatas ir Euratomo sutarties tikslus. Taigi, pagalba atitinka bendrosios rinkos reikalavimus.

³ 2003 m. gruodžio 16 d. Nr. IX-1895.

5. SPRENDIMAS

Komisija atitinkamai nusprendė laikyti pagalbos priemonę suderinama su EB sutartimi.

Tuo atveju, jeigu šiame laiške yra konfidencialios informacijos, kuri neturėtų būti atskleista trečiosioms šalims, prašome apie tai informuoti Komisiją per penkiolika darbo dienų nuo šio laiško gavimo datos. Jeigu Komisija negaus su tuo susijusio pagrįsto prašymo per nurodytą laiką, ji manys, kad sutinkate su viso laiško teksto atskleidimu trečiosioms šalims ir jo paskelbimu autentiška kalba internete adresu http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids/. Šis prašymas turėtų būti siunčiamas registruotu laišku arba faksu:

Commission européenne
B-1049 Bruxelles
Faksas (+32)-2-296.12.42

Pagarbiai,

Komisijos vardu

Neelie KROES

Komisijos narys